

Analiza recikličnosti malih kućanskih aparata

Šilhan, Antonio

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Electrical Engineering, Computer Science and Information Technology Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet elektrotehnike, računarstva i informacijskih tehnologija Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:200:170266>

Rights / Prava: [In copyright/Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-21**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Electrical Engineering, Computer Science
and Information Technology Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

**FAKULTET ELEKTROTEHNIKE, RAČUNARSTVA I
INFORMACIJSKIH TEHNOLOGIJA OSIJEK**

Sveučilišni studij

**ANALIZA RECIKLIČNOSTI MALIH KUĆANSKIH
APARATA**

Diplomski rad

Antonio Šilhan, D681

Osijek, 2016.

Sadržaj:

1.UVOD	2
2.PRIKAZ METODE VREDNOVANJA RECIKLIČNOSTI	3
2.1 Elementarni pokazatelji za ocjenu recikličnosti	3
2.2 Složeni pokazatelji za ocjenu recikličnosti.....	6
3. PRIMJENA METODE VREDNOVANJA RECIKLIČNOSTI NA PRIMJERU GLAČALA	9
3.1 Analiza recikličnosti glaćala Alpina.....	11
3.2 Analiza recikličnosti glaćala Eurotec	16
3.3 Analiza recikličnosti glaćala Simpex	21
4. EKONOMSKO-EKOLOŠKA ANALIZA.....	27
4.1 Model ekonomsko-ekološke analize	28
4.2 Ekonomsko-ekološka analiza glaćala Alpina.....	30
4.3. Ekonomsko-ekološka analiza glaćala Eurotec	33
4.4 Ekonomsko-ekološka analiza glaćala Simpex.....	36
5. ANALIZA DOBIVENIH REZULTATA.....	40
6. ZAKLJUČAK	45
LITERATURA.....	46
SAŽETAK.....	47
ŽIVOTOPIS	48

1. UVOD

Živimo u vremenu suvremene tehnologije. Potrebe za novim kućanskim aparatima su sve veće. Tehnologija napreduje velikim korakom. Svako domaćinstvo posjeduje glačala, mikrovalne pećnice, sušila za kosu i dr. No svaki taj aparat ima određeni vijek trajanja. Postavlja se pitanje kako postupati s dotrajalim kućanskim aparatima. S vremenom se otpad gomila. Naime, nužno je i svršishodno zaključiti da nam trebaju nove sirovine za izradu novih boljih dugotrajnijih kućanskih aparata. Odlaganje dotrajalih starih kućanskih aparata izravno utječe na okoliš. Od same proizvodnje proizvođač mora raditi na tome da aparat ne sadrži puno opasnih i štetnih tvari i voditi računa o tome hoće li se moći reciklirati. Recikliranjem se dobiva nova sirovinu koja se koristi u industriji za daljnju proizvodnju. Odbacivanje dotrajalih aparata je razlog uvođenja novijih, jeftinijih tehnologija, ali uz „manji“ vijek trajanja. Industrija se razvija i postaje veliki problem današnjice. Poanta u svemu tome je da održivi razvoj „živi“ i da zadovolji potrebe budućih naraštaja.

Zadatak ovog diplomskog rada je opisati metodu vrednovanja recikličnosti, te na tri istovrsna glačala različitih tipova proizvođača analizirati njihovu recikličnost ovisno o konstrukcijskoj izvedbi aparata. Metoda je primjenjena na tri različita glačala te je analizirana i uspoređena recikličnost.

2. PRIKAZ METODE VREDNOVANJA RECIKLICNOSTI

Dotrajalost proizvoda je vrijeme nakon kojeg proizvod više ne može zadovoljavajuće obavljati zadaću (funkciju) zbog koje je nabavljen. Zbrinjavanje dotrajanog proizvoda (e. End-Of –Life treatment) predstavlja niz postupaka kojima se podvrgava dotrajali proizvod. S obzirom na način prerade (e. End –Of- Life strategies) takvog proizvoda koriste se postupci u rasponu od ponovne uporabe, održavanja, obnavljanja, recikliranja, te odlaganja [1, 2].

Kao mogući uzroci odbacivanja najčešće se javljaju:

- Tržišno (moralno) zastarijevanje
- Tehnološko zastarijevanje
- Dotravljavanje (istrošenost, korozija)
- Oštećenja (lomovi)

U počecima primjene recikliranja su proizvodi bili slabo ili nikako prilagođeni recikliraju a postupci nerazvijeni i skupi. To se odražavalo na kvalitetu reciklata što je usporilo primjenu recikliranja. Većina se proizvoda sastoji od više desetaka pa i stotina dijelova koji su načinjeni od jedne vrste materijala. S gledišta recikliranja bilo bi idealno da je proizvod načinjen od jedne vrste materijala. Ima i takvih slučajeva u praksi ali su rijetkost. Težnja je onda imati bar što manje vrsta materijala. Neke se vrste materijala jednostavno tehnološki ne uklapaju, štete jedni drugima (npr. bakar u čeliku, metal u polimerima i sl.). Kvaliteta reciklata svakako ovisi i o postupku recikliranja što nije predmet ovog istraživanja [1].

2.1 Elementarni pokazatelji za ocjenu recikličnosti

Kao relevantni elementarni pokazatelji recikličnosti dotrajalih aparata su odabrani sljedeći atributi na razini pojedinačnih dijelova:

1. Naziv elementa, $i=..n$

Ovaj pokazatelj, bilo kao naziv, oznaka ili kod, ima ulogu identifikatora pojedinačnog dijela ili sklopa. Ovdje se koristi oznaka dijela « i » koja poprima vrijednosti od 1 do n , pri čemu je « n » krajnji broj elemenata u promatranom proizvodu.

2. Masa elementa, m_i

Masa materijala je jedan od važnih pokazatelja koji neizravno upućuje na isplativost, ali i na ostale aspekte recikliranja (logistika, organizacija, udjel mase materijala i dr.). Masa se određuje vaganjem elemenata (pojedinačnih dijelova i nerastavljivih sklopova).

3. Broj komada, b_i

Broj komada promatranog dijela u proizvodu. Podatak koji ukazuje na ponavljanje dijelova, a koristi se i kod računanja ukupne mase.

4. Vrsta materijala, $(vm)_i$

Istodobno s vaganjem određuje se i vrsta materijala od koje je element načinjen. Informacija o kvaliteti materijala (oznaka normiranog materijala) uglavnom ne postoji. U praksi recikliranja uobičajeno je materijale razvrstavati u skladu s raspoloživim postupcima prerade. Najčešće se dijelovi razvrstavaju na sljedeće skupine (klase, vrste) materijala:

- Željezne slitine (željezo, čelici)
- Aluminij i slitine
- Bakar i slitine
- Ostale ne-željezne slitine
- Polimeri, razvrstani
- Polimeri, pomiješani
- Keramika
- Staklo
- Složeni materijali
- Ostali materijali

5. Vrijeme rastavljanja, v_i, v_{k1}

Postoje dva temeljna pristupa reciklirajući materijala. To su recikliranje bez rastavljanja i recikliranje sa rastavljanjem. Recikliranje bez rastavljanja se zasniva na usitnjavanju (mljevenju, drobljenju, kidanju) dotrajalog proizvoda i odvajanju pojedinih vrsta materijala. Na odvojivost komponenti pokazalo se da utječe i struktura proizvoda (oblik i dimenzije, vrste spojeva, broj veza itd.). Bolju preradivost pokazuju proizvodi izrađeni od materijala s bitno različitim

svojstvima, relevantnim za razvrstavanje (npr. gustoća). Recikliranje s rastavljanjem omogućuje bolju kvalitetu reciklata, ali je skuplje. Većinom se obavlja ručno iako se pojavljuju automatizirani, odnosno robotizirani postupci. Za uspješnost rastavljanja je važna struktura proizvoda (broj dijelova, vrste spojeva, broj veza, modularnost izvedbe i dr.)

6. Recikličnost dijela, r_i

Radi se o varijabli kojom s procjenjuje recikličnost (prikladnost preradi) za pojedine dijelove, odnosno za tek rastavljive sklopove. Iako se ovakvom pristupu može prigovoriti da je subjektivan, on nije rijetkost u ocjeni prikladnosti materijala preradi klasičnim tehnologijama (zavarivost, livljivost, rezljivost i dr.). Od ocjenjivača se očekuje poznavanje raspoložive tehnologije recikliranja u svijetu te vlastite preradbene mogućnosti. Kao pomoć se koristi tablica sa stupnjevima recikličnosti [1].

U dolje prikazanim tablicama su navedene ocjene za recikličnost materijala i primjeri:

Tablica 2.1 Ocjene recikličnosti materijala i elemenata [1]

Ocjena	Opis mjerila
0	Dio ili sklop koji sadrži opasne tvari, zahtjeva posebno postupanje.
1	Materijal s nepoznatom tehnologijom recikliranja.
2	Organski materijal, može se koristiti kao izvor energije ali se ne može reciklirati
3	Materijal je tehnološki moguće reciklirati, ali to zahtjeva dodatnu obradu te razvoj postojećih procesa i materijala.
4	Materijal se tehnološki može reciklirati, ali oprema nije dostupna.
5	Materijal je recikličan, postupak recikliranja poznat i uspješno se primjenjuje.

Tablica 2.2 Primjeri s ocjenama recikličnosti [1]

Ocjena	Opis mjerila
0	Tiskane pločice, katodne cijevi, kondenzatori (PCB), baterije, negorivi polimeri, LCD, dijelovi koji sadrže azbestna vlakna, živa (prekidači, žarulje), selen, itd.
1	Duromeri, viskeri, nerazvrstani usitnjeni otpad, kompoziti
2	Polimeri nepoznate vrste, materijali na bazi celuloze (energetski iskoristivo)
3	Željezni ljevovi+bakar pomiješani, elektromotori, mješavina polimera
4	Kablovi i izolirani vodiči, željezni ljevovi+keramika, metal+polimer
5	Željezni ljevovi, bakar, aluminij i legure, polimeri poznate vrste

2.2 Složeni pokazatelji za ocjenu recikličnosti

Ranije odabrani elementarni pokazatelji dotrajalih aparata su bili podloga za stvaranje složenih (integralnih) pokazatelja recikličnosti proizvoda ili skupine dijelova (sklopova). Predloženi su slijedeći pokazatelji:

1. Broj elemenata, B

Radi se o pokazatelju koji predstavlja ukupan broj elemenata nekog proizvoda. Određuje se tijekom mjerjenja mase. Veći je od broja pozicija, jer obuhvaća i ponavljanje pozicija. S gledišta složenosti rastavljanja (trajanje i troškovi) je poželjno da broj elemenata (B) bude što manji.

$$B = \sum_{i=1}^n b_i \quad (2-1)$$

2. Ukupna masa proizvoda, M

Masa proizvoda predstavlja sumu masa pojedinačnih elemenata, a može se dobiti vaganjem sklopa ili zbrajanjem masa elemenata

$$M = \sum_{i=1}^n (bi * mi) \quad (2-2)$$

Ovaj je pokazatelj od pomoći u situacijama kada dva različita proizvoda imaju isti pokazatelj recikličnosti proizvoda (R). U tom slučaju proizvod veće mase pokazuje moguću veću finansijsku dobit od recikliranja, drugačiji pristup transportu i slično.

3. Broj vrsta materijala/komponenti po proizvodu, B_{vm}

Broj vrsta materijala, odnosno komponenti mjera je raznovrsnosti materijala u odbačenom proizvodu. S gledišta prikladnosti recikliranju materijala teži se što manjem broju različitih vrsta materijala (niži troškovi, veća čistoća).

4. Ukupno vrijeme rastavljanja, VR

Ukupno vrijeme rastavljanja određuje se zbrajanjem pojedinačnih operacija prema jednadžbi. Temeljem ovih podataka može se provoditi analiza rastavljivosti proizvoda (odvajanje modula, sklopova i dr.).

$$VR = \sum_{i=1}^n V_i + \sum_{k=i}^g \sum_{l=i}^h V_{kl} + V_{pz} \quad (2-3)$$

Gdje je:

- VR ukupno vrijeme rastavljanja proizvoda,s
- v_i vrijeme odvajanja i-og dijela,s
- i oznaka dijela, 1...n
- v_{kl} vrijeme rastavljanja l-te veze k-tog spoja,s
- k oznaka spoja, 1...g
- l oznaka veze, 1...h
- v_{pz} pripremno-završno vrijeme,s

5. Recikličnost proizvoda, R

Recikličnost proizvoda je ključan pokazatelj mogućnosti materijalne iskoristivosti dotrajalog proizvoda. Izračunava se kao omjer sume recikličnosti dijelova ponderiranih masom u odnosu na maksimalnu recikličnost proizvoda. Radi se o bez dimenzijskom pokazatelju, čiji se iznos kreće od 0 do 1. Pokazatelj se može koristiti i za pojedine sklopove, odnosno module. Recikličnost proizvoda (R) računa se prema jednadžbi.

$$R = \frac{\sum_{i=1}^n b_i \cdot m_i \cdot r_i}{M \cdot r_{\max}} \quad (2-4)$$

Gdje je:

- R recikličnost proizvoda
- b_i broj ponavljanja i-tog dijela u proizvodu
- m_i masa i-tog dijela, kg
- r_i ocjena recikličnosti i-tog dijela
- $r_{\max}$ najveća ocjena recikličnosti
- M ukupna masa proizvoda, kg

Izračunatu vrijednost recikličnosti treba prihvati kao svojevrsni potencijal preradivosti proizvoda. Rezultat izračuna recikličnosti može se svrstati u tri kategorije. To su:

- $R = 0,75$ do $1,00$ - povoljna recikličnost
- $R = 0,50$ do $0,74$ - potrebna rekonstrukcije proizvoda ili selektivno rastavljanje(odvajanje ili slabo recikličnih ili vrsno recikličnih komponenti).
- $R = \text{ispod } 0,50$ – upućuje na nižu kvalitetu reciklata [1, 3]

3. PRIMJENA METODE VREDNOVANJA RECIKLIČNOSTI NA PRIMJERU GLAČALA

Primjena metode vrednovanja recikličnosti radit će se na tri glaćala. Glačalo posjeduje svako domaćinstvo i koristan je aparat. Tehnologija brzo napreduje pa postoji mnogo vrsta glaćala. Tri su glavne vrste električnih glaćala, a to su suho glaćalo, parno/suho glaćalo i parno/suho glaćalo s raspršivačem. Sva imaju regulator topline, obično s postavkama koje pokazuju različite temperature glaćanja za različite vrste materijala [6]. Analiza rastavljanja radit će se na uređajima tipa Alpina, Simpex i Eurotec. Prije analize rastavljanja potrebno je ustanoviti masu aparata, uzrok zbog kojega pojedino glaćalo više nije u uporabi.

Postupak analize glaćala možemo podijeliti na faze:

- Rastavljanje i mjerjenja vremena potrebno za rastavljanje pojedinog dijela glaćala
- Vaganje pojedinih dijelova
- Obrada dobivenih rezultata

Prilikom rastavljanja glaćala korišten je različit ručni alat i pribor: kombinirana klješta, klješta za sječenje vodiča, križasti odvijač, plosnati odvijač i pomično mjerilo za mjerjenje vijaka. Ručni alat i pribor je prikazan na slici 3.1. Digitalna vaga je korištena za vaganje svih dijelova koje je sadržavalo glaćalo. Koristila se Ohaus Scaut Pro vaga slika 3.2. To je pouzdana precizna vaga za laboratorij. Jednostavna je za koristiti s izborom funkcija pomoću dva gumba [5].

Karakteristike Ohaus Scaut Pro Vage:

- Otpornost na udarce
- Zaštita od preopterećenja
- Jedinice mjere gram, dekagram, kilogram
- Vrijeme stabilizacije tri sekunde

Slika 3.1: Korišteni ručni alat za rastavljanje i mjerjenje

Slika 3.2: Digitalna precizna vaga Ohaus Scout Pro

Na slici 3.3 prikazani su dotrajali aparati koje će se koristiti pri analizi recikličnosti. Koristiti će se glaćala tipa Alpina, Eurotec i Simpex.

Slika 3.3: Odabrana glaćala za provedbu analize

3.1 Analiza recikličnosti glaćala Alpina

Analiza rastavljanja provedena je na električnom glaćalu Alpina slika 3.3. Glačalo Alpina je Švicarske proizvodnje. Datum proizvodnje nije naznačen na glaćalu. Masa glaćala je 1224 grama. Napajanje glaćala je 230 V, frekvencije 50 Hz i snage 1300 W. Sadrži oznaku „CE“ što govori da proizvod zadovoljava zahtjeve propisane EU direktivama. Neispravnost ovog aparata najvjerojatnije je uzorkovana otkazom termostata.

Slika 3.4: Glačalo Alpina

Tablica 3.1 Analiza rastavljanja glaćala Alpina

		VRIJEME RASTAVLJANJA			
Redni broj	Naziv proizvoda:	Glačalo Alpina		Datum: 27.05.2016	
	Naziv operacije	Vrijeme odvajanja	Kumulativno vrijeme odvajanja	Alat	OPASKA
i		sek	sek		
1	2	3	4	5	6
1	Odvrtanje vijka bočnog dijela kućišta glaćala	126	126	Odvijač	
2	Odvrtanje vijka napojnog kabela	72	198	Odvijač	
3	Odvajanje donjeg dijela od gornjeg dijela glaćala	180	378	Ručno	
4	Odvajanje potenciometra temperature	15	393	Ručno	

5	Odvrtanje vijaka donjeg dijela kućišta od grijачa	38	431	Odvijač	
6	Odvrtanje vijaka od grijачe ploče	75	506	Odvijač,Ručno	
7	Odvajanje vodiča od grijачe ploče	10	516	Ručno	
8	Odvrtanje vijaka od termostata	22	538	Odvijač	
9	Čupanje metalnih podloški sa vodiča	24	562	Ručno	Oksidirale, rješenje je bilo čupanje s kliještim

Prilikom rastavljanja glaćala nije bilo većih problema. Glačalo se rastavilo u devet operacija. Razlog tomu je jednostavna konstrukcija glaćala. Svaka operacija se mjerila štopericom. Vrijeme potrebno za obavljanje pojedine operacije je prikazano u tablici 3.1. Ukupno vrijeme rastavljanja je 562 sekunde što je relativno brzo obzirom da se takvo glaćalo rastavlja prvi put. Najviše problema za vrijeme rastavljanja prouzrokovali su oksidirani vijci koji su se morali čupati kliještim.

Na slici 3.5 su prikazani sklopovi glačala kao što su grijajuća ploča, donji dio (baza) plastičnog kućišta i dr.

		
Glačalo bez zadnjeg elementa kućišta	Napojni kabel	Grijajuća ploča
		
Prikaz zadnjeg plastičnog dijela kućišta	Donji dio (baza) plastičnog kućišta	Termostat glačala

Slika 3.5: Pojedini sklopovi glačala Alpina

Slika 3.6: Prikaz rastavljenog glaćala Alpina

Na slici 3.5 su prikazani pojedini sklopovi glaćala Alpina: napojni kabel, grijača ploča, zadnje plastično kućište, donji dio (baza) plastičnog kućišta, termostat. Kako su se dijelovi odvajali od glaćala tako su fotografirani. Dok su na slici 3.6 prikazani svi dijelovi glaćala uz vijke, vodiče, sitne plastične komponente, metalne pločice, regulator topline.

U tablici 3.2 prikazana je analiza recikličnosti glačala Alpina.

Tablica 3.2 Analiza recikličnosti glačala Alpina

Naziv proizvoda: Glačalo			Masa:		1224 g			
Proizvođač: Alpina			Uzrok dotrajavanja:		Kvar termostata			
Godina proizvodnje: Nepoznato			Datum obrade:		27.05.2016			
Naziv elementa	Vrsta elementa (SE, PE, SK)	Vrsta materijala	Masa elementa g/kom	Komada po proizvodu	Stupanj recikličnosti 0 ... 5	Masa elementa (5x6) gram a	Recikličnost elementa (8x9)	
2	3	4	5	6	7	8	9	
Vijak 3x18	SE	Metal	0,8	3	5	2,4	12	
Vijak 3x14	SE	Metal	0,6	4	5	2,4	12	
Vijak 3x16	SE	Metal	0,7	2	5	1,4	7	
Vijak 3x8	SE	Metal	0,5	6	5	3	15	
Vijak 3x12	SE	Metal	0,4	6	5	2,4	12	
Vijak 3x10	SE	Metal	0,4	2	5	0,8	4	
Vijak 3x12	SE	Metal	0,5	1	5	0,5	2,5	
Vijak 3x13	SE	Metal	0,63	2	5	1,3	6,5	
Vijak 3x22	SE	Metal	1,1	1	5	1,1	5,5	
Vijak 4x11	SE	Metal	1	1	5	1	5	
Metalne podloške	SE	Metal	0,1	17	5	1,7	8,5	
Plosnati držači	SE	Metal	0,73	3	5	2,2	11	
Potenciometar temperature	PE	Plastika	5,9	1	2	5,9	11,8	
Premosnica	SE	Metal	3,9	1	5	3,9	19,5	
Termostat	SK	Složeni materijal	26	1	4	26	104	
Kontaktna lampica	SK	Opasni otpad	1,2	1	0	1,2	0	
Vodič sa opasnom tvari	SK	Složeni materijal	7,7	1	0	7,7	0	
Vodiči	SK	Složeni materijal	1,15	4	4	4,6	18,4	
Kabel	SK	Složeni	133,9	1	4	133,9	535,6	

		materijal					
Bočno kućište glaćala	PE	Plastika	28,5	1	2	28,5	57
Donji dio kućišta glaćala	PE	Plastika	240,4	1	2	240,4	480,8
Gornji dio kućišta glaćala	PE	Plastika	222,1	1	2	222,1	444,2
Grijajuća ploča	SE	Metal	529,6	1	5	529,6	2648
UKUPNO:					62	1224	4420.3

$$R = \frac{\sum_{i=1}^n b_i \cdot m_i \cdot r_i}{M \cdot r_{\max}} = 0,7222 = 72,2 \%$$

Prema gore navedenoj formuli izračunata je recikličnost proizvoda koja iznosi 72,2 % što je prema kriterijima o recikličnosti proizvoda blizu prihvatljive i poželjne recikličnosti. Poželjna i prihvatljiva recikličnost se kreće od 0,75. Razlog dobroj recikličnosti je velik broj metalnih vijaka koji imaju ocjenu recikličnosti „5“. Povećanju stupnja recikličnosti ovog glaćala doprinijela bi izrada dijelova od poznate vrste polimera.

3.2 Analiza recikličnosti glaćala Eurotec

Sljedeća analiza recikličnosti glaćala provedena je na glaćalu Eurotec. Glačalo Eurotec je Njemačke proizvodnje. Napajanje glaćala je 230 V, frekvencije 50 Hz, snage 1200 W. Sadrži oznaku „CE“, što znači da zadovoljava zahtjeve propisane EU direktivama. Masa glaćala je 1025,8 grama. Uzrok dotrajavanja je korozija termostata. Glačalo tipa Eurotec je prikazano na slika 3.7.

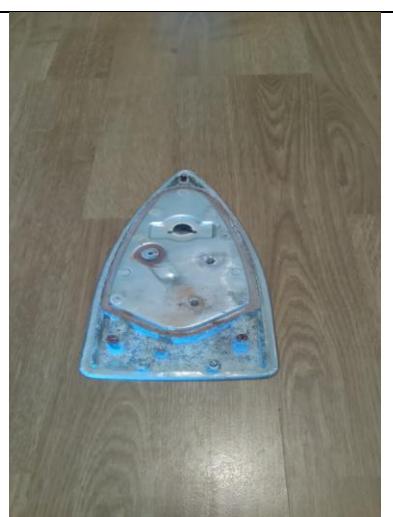
Slika 3.7: Glačalo Eurotec

Tablica 3.3 Analiza rastavljanja glačala Eurotec

		VRIJEME RASTAVLJANJA			
	Naziv proizvoda:	Glačalo Eurotec		Datum: 27.05.2016.	
Redni broj	Naziv operacije	Vrijeme odvajanja	Kumulativno vrijeme odvajanja	Alat	OPASKA
		sek	sek		
i		t_i			
1	2	3	4	5	6
1	Odvrtanje vijka bočnog dijela kućišta	14	14	Odvijač	
2	Odvrtanje vijaka napojnog kabela	6	20	Odvijač	
3	Odvrtanje vijka kontrolne lampice	8	28	Odvijač	
4	Odvrtanje vijaka gornjeg od donjeg dijela kućišta glačala	12	40	Odvijač	
5	Odvajanje gornjeg od donjeg dijela kućišta	11	51	Ručno	
6	Odvajanje potenciometra temperature	25	76	Ručno	
7	Odvrtanje vijaka donjeg dijela kućišta od grijajuće ploče	48	124	Odvijač	
8	Kidanje plastike zbog nemogućnosti odvrtanja vijaka	75	199	Ručno	Vijci oksidirali
9	Odvrtanje vijaka termostata	36	235	Odvijač	
10	Odvrtanje vijaka vodiča od termostata	12	247	Odvijač	
11	Odvrtanje vijaka od grijajuće ploče glačala	24	271	Odvijač	

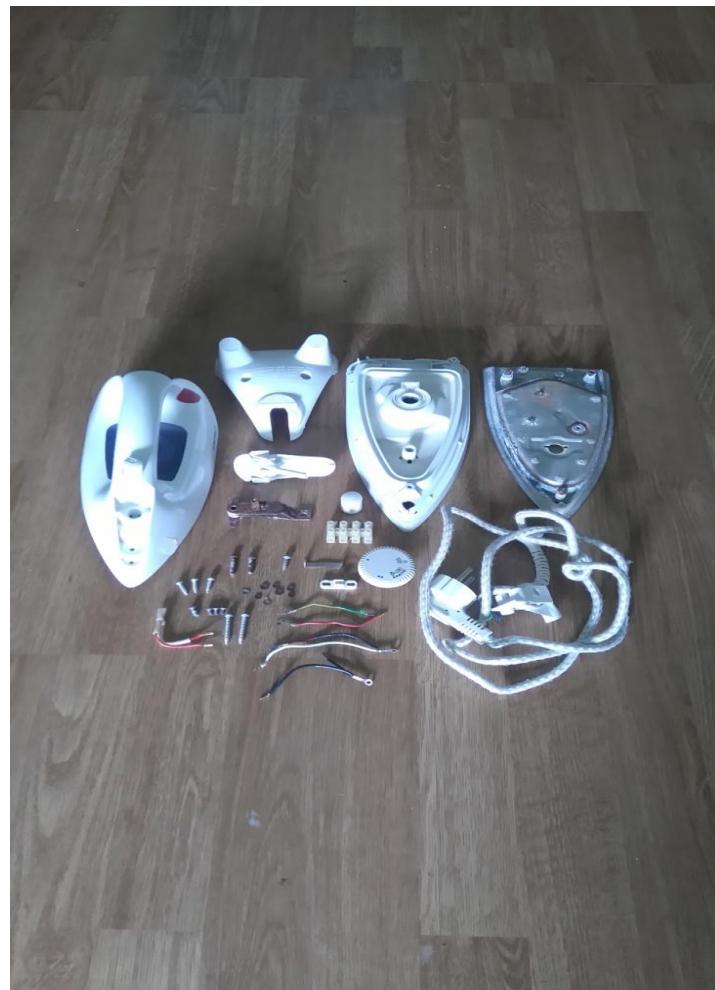
Glačalo samo po sebi nije bilo teško za rastaviti. Najveći problem su vijci koji su oksidirali. Na njih se potrošilo najviše vremena. Takvi vijci su odvojeni kidanjem, jer odvijač nije mogao poslužiti svrsi. Glačalo je rastavljeno u jedanaest operacija u trajanju od 271 sekunde. U odnosu na prethodno glačalo, vrijeme rastavljanja je kraće jer smo već znali što može predstaviti problem. No glačalo Eurotec je dosta jednostavnije strukture te ima dosta manje dijelova.

Na slici 3.8 su prikazani sklopovi glaćala kao što su napojni kabel, termostat, grijača ploča i dr.

		
Glačalo bez zadnjeg elementa plastičnog kućišta	Zadnji element plastičnog kućišta	Napojni kabel
		
Donji dio (baza) plastičnog kućišta	Grijača ploča	Termostat

Slika 3.8: Pojedini sklopovi glaćala Eurotec

Na slici 3.9 je prikaz rastavljenog glaćala Eurotec. U odnosu na prethodno glaćalo, Eurotec glaćalo ima znatno manje dijelova.

Slika 3.9: Prikaz rastavljenog glaćala Eurotec

U tablici 3.4 prikazana je analiza recikličnosti glaćala Eurotec.

Tablica 3.4 Analiza recikličnosti glaćala Eurotec

	Naziv proizvoda: Glačalo			Masa:	1025,8 g			
	Proizvođač: Eurotec			Uzrok dotrajavanja	Korozija termostata			
	Godina proizvodnje: Nepoznato			Datum obrade:	27.05.2016			
Redni broj	Naziv elementa	element a (SE, PE)	Vrsta materijala	Masa elementa a po proizvodu g/kom	reciklirana masa elementa	čvrstota elementa	Reciklirana čvrstota elementa (8x9)	
i			vm _i	m _i	b _i	r _i	m _i *b _i	m _i *b _i *r _i
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Vijak 4x31	SE	Metal	1,8	2	5	3,6	18
2	Vijak 3x16	SE	Metal	1	4	5	4	20
3	Vijak 4x18	SE	Metal	1,6	2	5	3,2	15,4
4	Vijak 4x10	SE	Metal	0,8	1	5	0,8	4
5	Vijak 3x7	SE	Metal	0,3	3	5	0,9	4,5
6	Metalne podloške	SE	Metal	0,11	8	5	0,9	4,5
7	Gornji dio kućišta glaćala	PE	Plastika	153,8	1	2	153,8	307,6
8	Bočni dio kućišta glaćala	PE	Plastika	39	1	2	39	78
9	Donji dio kućišta glaćala	PE	Plastika	160,7	1	2	160,7	321,4
10	Grijača ploča	SE	Metal	461,5	1	5	461,5	2307,5
11	Potenciometar temperature	PE	Plastika	7,6	1	2	7,6	15,2
12	Termostat	SK	Složeni materijal	23,4	1	4	23,4	93,6
13	Sabirnica za vodiče	SK	Složeni materijal	10,6	1	4	10,6	42,4
14	Kontrolna lampica	SK	Opasni otpad	0,2	1	0	0,2	0
15	Metalna podloška	SE	Metal	2,1	1	5	2,1	10,5
16	Sklop za ispušt pare	PE	Plastika	12,8	1	2	12,8	25,6
17	Vodiči	SK	Složeni materijal	1,34	5	4	6,7	26,6
18	Držač napojnog kabela	PE	Plastika	0,7	1	2	0,7	1,4
19	Napojni kabel	SK	Složeni materijal	133,3	1	4	133,3	534
UKUPNO:						37	1025,8	3830,2

$$R = \frac{\sum_{i=1}^n b_i \cdot m_i \cdot r_i}{M \cdot r_{\max}} = 0,74677 = 75 \%$$

Prema gore navedenoj formuli izračunata je recikličnost proizvoda koja iznosi 75 %, što je prema kriterijima o recikličnosti proizvoda prihvatljiva i poželjna recikličnost. Poželjna i prihvatljiva recikličnost se kreće od 0,75 do 1.

3.3 Analiza recikličnosti glaćala Simpex

Posljednji dotrajali aparat korišten za analizu je glaćalo Simpex. Glačalo Simpex je Austrijske proizvodnje. Napajanje glaćala je 230 V, frekvencije 50 Hz, snage 1200 W. Sadrži oznaku „CE”, što znači da zadovoljava zahteve propisane EU direktivama. Masa glaćala je 1172,1 grama. Uzrok dotravavanja je kvar napojnog kabla. Glačalo tipa Simpex je prikazano na slika 3.10.

Slika 3.10: Glačalo Simpex

Tablica 3.5: Analiza rastavljanja glačala Simpex

		VRIJEME RASTAVLJANJA			
	Naziv proizvoda:	Glačalo Simpex		Datum:27.05.2016.	
Redni broj	Naziv operacije	Vrijeme odvajanja	Kumulativno vrijeme odvajanja	Alat	OPASKA
		sek	sek		
i		t _i			
1	2	3	4	5	6
1	Odvrtanje vijka kućišta	26	26	Odvijač	
2	Odvrtanje vijka napojnog kabela	36	62	Odvijač	
3	Odvrtanje vijka donjeg dijela kućišta glačala	16	78	Odvijač	
4	Odvajanje gornjeg dijela kućišta glačala	21	99	Ručno	
5	Odvajanje gornjeg dijela kućišta glačala od kućišta s potenciometrom temperature	12	111	Ručno	
6	Odvrtanje vijaka sistema za destiliranu vodu	8	119	Odvijač	
7	Skidanje potenciometra temperature	5	124	Ručno	
8	Odvrtanje vijaka od grijajuće ploče	27	151	Odvijač	
9	Skidanje kontrolne lampice	3	154	Ručno	
10	Uklanjanje vodiča od donjeg dijela glačala	41	195	Ručno	
11	Odvrtanje vijaka od termostata	53	248	Odvijač	
12	Uklanjanje opruga od grijajuće ploče	18	266	Ručno	
13	Uklanjanje vodiča iz sabirnice	44	310	Odvijač,Ručno	
14	Uklanjanje gumica sa termostata	22	332	Ručno	

Glačalo Simpex nije sadržavalo koroziju na vijcima pa ništa nismo morali kidati, lomiti. Kompletno rastavljanje se izvelo u četrnaest operacija. Ukupno vrijeme rastavljanja glačala je 332 sekunde, što je nešto više u odnosu na prethodno glačalo.

Na slici 3.11 su prikazani sklopovi glaćala. Prilikom rastavljanja svakog sklopa su fotografirani.

		
Glačalo bez zadnjeg elementa plastičnog kućišta	Zadnji element plastičnog kućišta	Napojni kabel
		
Donji dio (baza) plastičnog kućišta	Grijača ploča	Termostat

Slika 3.11: Pojedini sklopovi glaćala Simpex

Na slici 3.12 su prikazani svi dijelovi glaćala Simpex uključujući vijke, vodiče, plastični regulator, sabirnice vodiča, metalne pločice, spremnik za destiliranu vodu, plastične podloške. Nakon rastavljanja dotrajalog aparata, uspostavilo se da je glaćalo sastavljeno od 64 dijela.

Slika 3.12: Prikaz rastavljenog glaćala Simpex

U tablici 3.6 prikazana je analiza recikličnosti glačala Simpex.

Tablica 3.6: Analiza recikličnosti glačala Simpex

Naziv proizvoda: Glačalo					Masa:	1172,1 g					
Proizvođač: Simpex			Uzrok dotrajanja:		Kvar napojnog kabela						
Godina proizvodnje: 2001g			Datum obrade:		27.05.2016						
Naziv elementa	Vrsta elementa (SE, PE, SK)	Vrsta materijala	Masa elementa	Komada po proizvodu	Štupanj recikličnosti	Masa elemenata (5x6)	Recikličnost elementa (8x9)				
		vm _i	g/kom	kom	0...5	grama					
2	3	4	5	6	7	8	9				
Vijak 4x19	SE	Metal	1,3	3	5	3,9	19,5				
Vijak 3x7	SE	Metal	0,4	2	5	0,8	4				
Vijak 3x10	SE	Metal	0,4	5	5	2	10				
Vijak 4x23	SE	Metal	2	1	5	2	10				
Vijak 3x16	SE	Metal	0,7	1	5	0,7	3,5				
Vijak 3x14	SE	Metal	0,62	4	5	2,48	12,4				
Vijak 3x12	SE	Metal	0,5	2	5	1	5				
Vijak 7x12	SE	Metal	0,5	3	5	1,5	7,5				
Vijak 8x11	SE	Metal	1	1	5	1	5				
Vijak 8x9	SE	Metal	0,8	1	5	0,8	4				
Vijak 4x7	SE	Metal	0,8	1	5	0,82	4,1				
Vijak 3x6	SE	Metal	0,4	2	5	0,8	4				
Metalne podloške	SE	Metal	0,1	10	5	10	50				
Opruge	SE	Metal	0,4	4	5	1,6	8				
Grijača ploča	SE	Metal	406,7	1	5	406,7	2033,5				
Gornji dio kućišta glačala	PE	Plastika	163,7	1	2	163,7	327,4				
Donji dio kućišta glačala	PE	Plastika	335,2	1	2	335,2	670,4				
Potenciometar temperature	PE	Plastika	8,6	1	2	8,6	17,2				
Termostat	SK	Složeni materijal	20	1	4	20	80				
Napojni kabel	SK	Složeni materijal	173	1	4	173	692				
Kontrolna lampica	SK	Opasni otpad	0,7	1	0	0,7	0				
Vodiči	SK	Složeni materijal	1,08	5	4	5,4	21,6				

Gumene podloške male veličine	PE	Guma	0,1	2	4	0,2	0,8
Gumene podloške velike	PE	Guma	0,2	2	4	0,2	0,8
Filter za vodu	PE	Plastika	3,3	2	2	6,6	13,2
Sabirnica vodiča	SK	Složeni materijal	8,7	1	4	8,7	34,8
Tipkalo	SK	Složeni materijal	2,6	1	4	2,6	10,4
Gumene brtve	PE	Guma	1,75	2	2	3,5	7
Kućište kontrolne žarulje	PE	Plastika	1	1	2	1	2
Držač potenciometra temperature	PE	Plastika	6,6	1	2	6,6	13,2
UKUPNO:					64	1172,1	4071,3

$$R = \frac{\sum_{i=1}^n b_i \cdot m_i \cdot r_i}{M \cdot r_{\max}} = 0,695 = 70\%$$

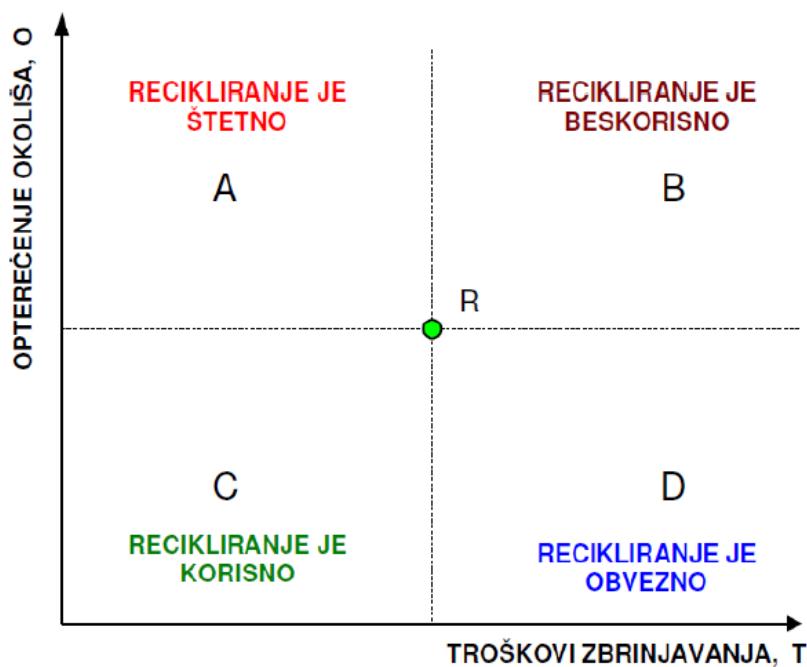
Recikličnost ovog proizvoda iznosi 70 %. Prema kriterijima o recikličnosti proizvoda spada u kategoriju ponovne rekonstrukcije proizvoda ili selektivnog rastavljanja. Veću recikličnost bi postigli kada bi imali polimere poznate vrste, no ovo glačalo kao i prethodna dva glaćala posjeduju polimere nepoznate vrste, te im je ocjena recikličnosti „2“.

4. EKONOMSKO-EKOLOŠKA ANALIZA

Recikliranje se često definira kao „ekonomsko isplativi postupak prerade odbačenog proizvoda u uporabljivi materijal, uz poštivanje mjere zaštite okoliša“. To upućuje da se neće reciklirati sav otpad. Zašto otpad recikliramo? Zato jer možemo očekivati korist koja se može raščlaniti na četiri učinka:

- Smanjenje potrošnje materijala
- Smanjenje potrošnje energije
- Smanjenje emisija
- Smanjenje otpada

Ekonomsko-ekološka analiza predstavlja pomagalo u računanju troškova u nekom pretpostavljenom načinu zbrinjavanja otpada i daje nam rezultate koje možemo koristiti kao ekonomsko ili ekološko opravданje prilikom recikliranja proizvoda. Različitim kombinacijama troškova i opterećenja okoliša postupci recikliranje se mogu uvrstiti u jedno od četiri područja slike 4.1 [1].

Slika 4.1: Kategorije recikliranja s gledišta opterećenja okoliša i troškova [1]

Područje A pruža pogodnosti s gledišta troškova, ali su to procesi recikliranja koji značajno opterećuju okoliš. Primjer je prerada potrošenog nuklearnog goriva ili izvoz u treće zemlje proizvoda koji sadrži otrovne tvari (što je protivno Bazelskoj konvenciji).

Najnepovoljniji je ishod B kod kojeg su visoki troškovi recikliranja, ali i veliko opterećenje okoliša. Primjena takvih postupaka je vrlo upitna. Nitko se ne bi prihvatio reciklirati takve materijale i proizvode.

U područje C spadaju postupci recikliranja koji zahtijevaju niske troškove, a istodobno slabo opterećuju okoliš. To je najbolji izbor, ali zahtijeva da su proizvodi prikladni recikliranju. Isplativost recikliranja metala (npr. aluminija, titana i silicija) se većinom temelji na velikoj uštedi energije.

Područje D karakterizira slabo opterećenje okoliša uz visoke troškove recikliranja. Proizvođači ih izbjegavaju, ali za takvo su stanje oni najviše odgovorni. Stoga se legislativa u razvijenim zemljama zasniva na odgovornosti, točnije obvezi proizvođača organizirati recikliranje svojih proizvoda („take-back“ konцепција) [1].

4.1 Model ekonomsko-ekološke analize

Polazište u izradi modela je analiza troškova i dobiti te njihov međusobni odnos. Ukupni troškovi zbrinjavanja (T) se mogu za opći slučaj zbrinjavanja raščlaniti na troškove rastavljanja (T_{ra}), usitnjavanja (T_r) i odlaganja (T_o), što prikazuje izraz (4-1).

$$T = T_{ra} + T_u + T_r + T_o \quad (4-1)$$

Troškovi rastavljanja (T_{ra}) se računaju prema izrazu (4-2) u eurima (€). Pretpostavlja se da proizvod ima „k“ vrstu spojeva (vijci različite dužine, uskočnik, opruga i dr.) pri čemu se neki mogu „l“ puta ponavljati.

$$T_{ra} = c_{ra} \cdot VR \quad (4-2)$$

C_{ra} ...cijena sata rastavljanja, €/h

VR...ukupno vrijeme rastavljanja proizvoda

Troškovi usitnjavanja (T_u) računaju se prema izrazu (4-1-3) te iskazuju u eurima.

$$T_u = c_u \cdot M_u \quad (4-3)$$

C_u ...jedinični troškovi usitnjavanja, €/kg

M_u ...masa otpada predviđena za usitnjavanje, kg

Troškovi recikliranja (T_t) se računaju prema izrazu (4-4), a iskazuju u eurima.

$$T_r = \sum_{j=1}^m (t_j)(M_r)_j \quad (4-4)$$

$(t_r)_j$ ...troškovi recikliranja j-te komponente otpada, €/kg

$(M_r)_j$ ...masa j-te komponente otpada predviđena za recikliranje, kg

j...oznaka komponente otpada za recikliranje (željezo, tiskane pločice, kablovi, elektromotori i dr.). 1...m

Troškovi odlaganja (T_o) se računaju prema izrazu (4-5), a iskazuju se također u eurima.

$$T_o = \sum_{z=1}^w (t_d)_z (M_d)_z \quad (4-5)$$

$(t_d)_z$ ...troškovi odlaganja z-te komponente otpada, €/kg

$(M_d)_z$ ...masa z-te komponente otpada predviđena za odlaganje, kg

z...oznaka komponente otpada za odlaganje (nerazvrstani ostatak, neiskoristivi neutralni otpad i dr. 1...w

Prihodi od recikliranja u ovom modelu su raščlanjeni u tri stavke. Ukupni se prihod (P) računa prema izrazu (4-6), a iskazuje također u eurima (€), čime se nastoji podići usporedivost različite vrste prihoda, a što je još važnije usporedivost s troškovima.

$$P = P_r + P_{\Delta e} + P_E \quad (4-6)$$

Prihodi od prodaje reciklata se računaju prema izrazu (4-7). Pod reciklatom se, ovdje šire gledano, smatra sekundarna sirovina kao predmet prodaje, ali i recikliranjem dobiveni materijal. Rijetko se može dogoditi da jedan prerađivač raspolaže opremom koja može reciklirati sve vrste otpada.

$$P_t = \sum_{u=1}^v (c_r)_u (m_r)_u \quad (4-7)$$

$(c_r)_u$ ...jedinična cijena u-te vrste reciklata, €/kg

$(m_r)_u$ ...masa u-tog reciklata, kg

u...oznaka vrste reciklata, 1...v

Prihod od uštede energije ($P_{\Delta e}$) se računa prema izrazu (4-8). Ušteda energije, iskazana u eurima, posredno iskazuje ekološki učinak recikliranja.

$$P_{\Delta e} = \sum_{u=1}^v (e)_u (m)_u \quad (4-8)$$

$(e)_u$ ...ušteda energije ostvarena recikliranjem u-tog reciklata, €/kg

$(m_r)_u$ ...masa u-tog reciklata, kg

Prihod od smanjenja emisija (P_E) se računa prema izrazu (4-9). Ova je stavka neposredno iskazivanje opterećenja okoliša kao posljedica recikliranja.

$$P_E = \sum_{u=1}^v (m_r)_u E_u p_e \quad (4-9)$$

E_u ...smanjenje emisije onečišćenja ostvareno recikliranjem u-tog reciklata, €/kg

P_E ...pristojba za emisiju onečišćenja (ekološka renta), €/kg

$(m_r)_u$ ...masa u-tog reciklata, kg

Dobit apsolutna (D_A) iskazana kao razlika ukupnih prihoda i troškova zbrinjavanja, prema izrazu (4-10). Teži se ostvarenju pozitivne dobiti ili zarade.

$$D_A = (P_r + P_{\Delta e} + P_E) - (T_{ra} + T_u + T_r + T_o) \quad (4-10)$$

Kako bi se razlikovala dva ista iznosa apsolutne dobiti, dodatnu informaciju daje relacija dobit relativna (D_R) koja se računa prema izrazu (4-11) kao omjer prihoda i troškova. [1]

$$D_R = P_r + P_{\Delta e} + P_E / (T_{ra} + T_u + T_r + T_o) \quad (4-11)$$

4.2 Ekonomsko-ekološka analiza glaćala Alpina

U poglavlju ekonomsko-ekološke analize glaćala Alpina računaju se troškovi rastavljanja T_{ra} , troškovi recikliranja, T_d , troškovi usitnjavanja T_u , troškovi odlaganja T_d , ukupni troškovi te prihod od recikliranja. U dolje prikazanoj tablici 4.1 se mogu vidjeti nazivi operacija i trajanje tih operacija u sekundama. Pri samom dnu tablice se nalazi zbroj ukupnog vremena u satima. Ukupno vrijeme iznosi 0,156 sata. Uzeta je cijena od 14 €/h. Troškovi rastavljanja iznose 2,185 €.

Tablica 4.1 Troškovi rastavljanja glaćala Alpina

TROŠKOVI RASTAVLJANJA	
naziv zahvata	trajanje, s
Odvrtanje vijka bočnog dijela kućišta glaćala	126
Odvrtanje vijka napojnog kabela	72
Odvajanje donjeg dijela od gornjeg dijela glaćala	180
Odvajanje potenciometra temperature	15
Odvrtanje vijka donjeg dijela kućišta od grijača	38
Odvrtanje vijaka od grijače ploče	75
Odvajanje vodiča od grijače ploče	10
Odvrtanje vijaka od termostata	22
Čupanje metalnih podloški sa vodiča	24
Ukupno vrijeme, $t_{r,h}$	0,156
Cijena rastavljanja, $c_r, €/h$	14,00
Troškovi rastavljanja, $t_{ra}, €$	2,185

Tablica 4.2 Troškovi recikliranja glaćala Alpina

TROŠKOVI RECIKLIRANJA			
naziv i-te komponente	masa, kg	$(c_r)_i, €/kg$	$(T_r)_i, €$
Metal	0,5537	0,65	0,3599
Nepoznati polimer	0,4969	0,65	0,3229
Ukupna masa, m_r, kg	1,0506		
Ukupni troškovi recikliranja, $T_r, €$	0,6828		

U tablici 4.2 se može vidjeti iznos ukupnih troškova recikliranja za glaćalo Alpina koji iznosi 0,6828 €. Recikliraju se komponente od metala i nepoznatih polimera čija masa iznosi 1,0506 kg.

Tablica 4.3 Troškovi odlaganja glaćala Alpina

TROŠKOVI ODLAGANJA			
naziv i-te komponente	masa, kg	$(c_d)_j, €/kg$	$(T_d)_j, €$
Opasni otpad	0,012	0,40	
Ukupna masa, m_d, kg	0,012		
Ukupni troškovi odlaganja, $T_d, €$			0,048

Složeni sklopovi napravljeni od više različitih materijala mogu se zbrinuti postupcima usitnjavanja i razvrstavanja, a ukupni troškovi su iznosili 0,048 €.

Tablica 4.4 Troškovi usitnjavanja glaćala Alpina

TROŠKOVI USITNJAVANJA			
naziv i-te komponente	masa, kg	$c_u, €/kg$	$T_u, €$
Složeni materijali	0,1722	0,50	
Ukupna masa, m_u, kg	0,1722		
Ukupni troškovi usitnjavanja, $T_u, €$			0,0861

Složenijim sklopovima pristupilo se rastavljanjem usitnjavanjem, a ukupni troškovi su iznosili 0,0861 €.

Tablica 4.5 Rekapitulacija troškova

REKAPITULACIJA TROŠKOVA	
Troškovi rastavljanja, $T_{ra}, €$	2,185
Ukupni troškovi recikliranja, $T_r, €$	0,6828
Ukupni troškovi odlaganja, $T_d, €$	0,048
Ukupni troškovi usitnjavanja, $T_u, €$	0,0861
UKUPNI TROŠKOVI, €	3,0019

U tablici 4.5 su prikazani ukupni pojedini troškovi. Najmanji troškovi su kod odlaganja koji iznose 0,048 €. Troškovi rastavljanja glaćala su najveći. Razlog tomu je velik broj operacija uz „dugo“ vrijeme rastavljanja za svaku operaciju

Tablica 4.6 Prihod od recikliranja glaćala Alpina

PRIHOD OD RECIKLIRANJA									
Vrsta reciklata	Masa reciklata, kg	Cijena reciklata, $C_r, \text{€}$	Prihod od prodaje reciklata, $P_r, \text{€}$	Ušteda energije ostvarena recikliranjem, $\Delta e, \text{€/kg}$	Prihod od uštede energije, $P_{\Delta e}, \text{€}$	Smanjenje emisije, $E, \text{kg/kg}$	Pristojba za emisiju, $p_E, \text{€/kg}$	Prihod od smanjenja emisije, $P_E, \text{€}$	UKUPNI PRIHOD, $P, \text{€}$
1	2	3	4=2x3	5	6=2x5	7	8	9=2x7x8	4+6+9
Metal	0,56	0,20	0,11	0,30	0,17	4,5	0,80	2,016	2,296
Nepoznati polimer	0,50	0,09	0,045	0,20	0,009	1,7	0,80	0,67	0,724
UKUPNO								UKUPNO	3,02

Ukupni troškovi, $T, \text{€}$	3,0019
Ukupni prihodi, $P, \text{€}$	3,02
Dobit, $P-T, \text{€}$	0,018
Relativna dobit, $P/T, \text{€}$	1,003

Iz tablice 4.6 može se zaključiti da je kod rastavljanja ovog glaćala ostvaren prihod od 3,02 € što znači da su ukupni prihodi nešto malo veći od ukupnih troškova. Razlog tomu su veliki troškovi rastavljanja. Troškovi rastavljanja iznose 2,185 €. Relativna dobit je pozitivna i iznosi 1,003 €, dok je apsolutna dobit 0,018 €.

4.3. Ekonomsko-ekološka analiza glaćala Eurotec

U poglavlju ekonomsko-ekološke analize glaćala Eurotec računati će se ukupni troškovi te prihod od recikliranja. U dolje prikazanoj tablici 4.7 se mogu vidjeti nazivi operacija i trajanje tih operacija u sekundama. Pri samom dnu tablice se nalazi zbroj ukupnog vremena u satima. Ukupno vrijeme iznosi 0,0752 sata. Uzeta je cijena od 14 €/h. Troškovi rastavljanja iznose 1,0538 €.

Tablica 4.7 Troškovi rastavljanja glaćala Eurotec

TROŠKOVI RASTAVLJANJA	
naziv zahvata	trajanje, s
Odvrtanje vijka bočnog dijela kućišta	14
Odvrtanje vijaka napojnog kabela	6
Odvrtanje vijka kontrolne lampice	8
Odvrtanje vijaka gornjeg od donjeg dijela kućišta glačala	12
Odvajanje gornjeg od donjeg dijela kućišta	11
Odvajanje potenciometra temperature	25
Odvrtanje vijaka donjeg dijela kućišta od grijачe ploče	48
Kidanje plastike zbog nemogućnosti odvrtanja vijaka	75
Odvrtanje vijka termostata	36
Odvrtanje vijka vodiča od termostata	12
Odvrtanje vijaka od grijачe ploče glaćala	24
Ukupno vrijeme, t_r, h	0,0752
Cijena rastavljanja, c_r, €/h	14,00
Troškovi rastavljanja, T_{ra}, €	1,0538

Tablica 4.8 Troškovi recikliranja glaćala Eurotec

TROŠKOVI RECIKLIRANJA			
naziv i-te komponente	masa, kg	$(c_r)_i$, €/kg	$(T_r)_i$, €
Metal	0,477	0,65	0,31001
Nepoznati polimer	0,3746	0,65	0,2434
Ukupna masa, m_r, kg	0,8516		
Ukupni troškovi recikliranja, T_r, €			0,5535

U tablici 4.8 je prikazan iznos ukupnih troškova recikliranja koji je 0,5535 €. Recikliraju se komponente od metala i polimera čija ukupna masa iznosi 0,8516 kg.

Tablica 4.9 Troškovi odlaganja glaćala Eurotec

TROŠKOVI ODLAGANJA			
naziv i-te komponente	masa, kg	(c _d) _j , €/kg	(T _d) _j , €
Opasni otpad	0,002	0,40	
Ukupna masa, m_d, kg	0,002		
Ukupni troškovi odlaganja, T_d, €		0,0008	

Zbog komponenata koje su sadržavale opasne tvari morali su se uzeti u obzir i troškovi odlaganja opasnog otpada koji iznose 0,0008 €. Ukupna masa za odlaganje iznosi 0,002 kg.

Tablica 4.10 Troškovi usitnjavanja glaćala Eurotec

TROŠKOVI USITNJAVANJA			
naziv i-te komponente	masa, kg	c _u , €/kg	T _u , €
Složeni materijali	0,174	0,50	
Ukupna masa, m_u, kg	0,174		
Ukupni troškovi usitnjavanja, T_u, €			0,087

Složenijim sklopovima pristupilo se rastavljanjem usitnjavanjem, a ukupni troškovi su iznosili 0,087 €.

Tablica 4.11 Rekapitulacija troškova

REKAPITULACIJA TROŠKOVA	
Troškovi rastavljanja, T_{ra}, €	1,0538
Ukupni troškovi recikliranja, T_r, €	0,5535
Ukupni troškovi odlaganja, T_d, €	0,0008
Ukupni troškovi usitnjavanja, T_u, €	0,087
UKUPNI TROŠKOVI, €	1,6951

U tablici 4.11 se mogu vidjeti svi ukupni pojedini troškovi (troškovi recikliranja, troškovi odlaganja, troškovi usitnjavanja) kao i ukupni troškovi rastavljanja. Najmanji troškovi su kod odlaganja koji iznose 0,0008 €, ali je i kod njega najmanja masa proizvoda. Najmanja masa proizvoda se odnosi na opasni otpad. Najveći troškovi su kod rastavljanja koji iznose 1,0535 €.

Razlog tome je velika količina utrošenog vremena pri rastavljanju. Ukupni troškovi Eurotec glačala iznose 1,6951 eura.

Tablica 4.12 Prihod od recikliranja glačala Eurotec

PRIHOD OD RECIKLIRANJA									
Vrsta reciklata	Masa reciklata, kg	Cijena reciklata, C _r , €	Prihod od prodaje reciklata, P _r , €	Ušteda energije ostvarena recikliranjem Δ.e. €/kg	Prihod od uštede energije, P _{Δe} , €	Smanjenje emisije, E, kg/kg	Pristojava za emisiju, p _E , €/kg	Prihod od smanjenja emisije, P _E , €	UKUPNI PRIHOD, P, €
1	2	3	4=2x3	5	6=2x5	7	8	9=2x7x8	4+6+9
Metal	0,48	0,20	0,096	0,30	0,144	4,5	0,80	1,728	1,968
Nepoznati polimer	0,38	0,09	0,034	0,02	0,007	1,7	0,80	0,517	0,558
UKUPNO								UKUPNO	2,53

Ukupni troškovi, T, €	1,6951
Ukupni prihodi, P, €	2,53
Dobit, P-T, €	0,8349
Relativna dobit, P/T, €	1,4925

Iz tablice 4.12. može se zaključiti da je kod rastavljanja ovog glačala ostvaren prihod od 2,53 € što znači da su ukupni prihodi veći od ukupnih troškova. Relativna dobit je također pozitivna i iznosi 1,4925 €, dok je dobit 0,8349 €.

4.4 Ekonomsko-ekološka analiza glačala Simpex

U poglavlju ekonomsko-ekološke analize glačala Simpex računaju se identični troškovi kao u prethodne dvije ekonomsko-ekološke analize. U dolje prikazanoj tablici 4.13 se mogu vidjeti nazivi operacija i trajanje tih operacija u sekundama. Pri samom dnu tablice se nalazi zbroj ukupnog vremena u satima. Ukupno vrijeme iznosi 0,0877 sata. Uzeta je cijena od 14 €/h. Troškovi rastavljanja iznose 1,2288 €.

Tablica 4.13 Troškovi rastavljanja glaćala Simpex

TROŠKOVI RASTAVLJANJA	
naziv zahvata	trajanje, s
Odvrtanje vijka kućišta	26
Odvrtanje vijka napojnog kabela	36
Odvrtanje vijka donjeg dijela kućišta glaćala	16
Odvajanje gornjeg dijela kućišta glaćala	21
Odvajanje gornjeg dijela kućišta glaćala od kućišta s potenciometrom temperature	12
Odvrtanje vijaka sistema za destiliranu vodu	8
Skidanje potenciometra temperature	5
Odvrtanje vijaka od grijajuće ploče	27
Skidanje kontrolne lampice	3
Uklanjanje vodiča od donjeg dijela glaćala	41
Odvrtanje vijaka od termostata	53
Uklanjanje opruga od grijajuće ploče	18
Uklanjanje vodiča iz sabirnice	44
Uklanjenje gumica sa termostata	22
Ukupno vrijeme, t_r, h	0,0877
Cijena rastavljanja, c_r, €/h	14,00
Troškovi rastavljanja, T_{ra}, €	1,2288

Tablica 4.14 Troškovi recikliranja glaćala Simpex

TROŠKOVI RECIKLIRANJA			
naziv i-te komponente	masa, kg	$(c_r)_i$, €/kg	$(T_r)_i$, €
Metal	0,4361	0,65	0,2834
Nepoznati polimer	0,525	0,65	0,3412
Ukupna masa, m_r, kg	0,9611		
Ukupni troškovi recikliranja, T_r, €			0,6246

U tablici 4.14 prikazan je iznos ukupnih troškova recikliranja koji iznosi 0,6246 €. Potrebno je reciklirati komponente od metala, polimera i gume čija ukupna masa iznosi 0,9611 kg.

Tablica 4.15 Troškovi odlaganja glaćala Simpex

TROŠKOVI ODLAGANJA			
naziv i-te komponente	masa, kg	(c _d) _j , €/kg	(T _d) _j , €
Opasni otpad	0,007	0,40	
Ukupna masa, m_d, kg	0,007		
Ukupni troškovi odlaganja, T_d, €		0,0028	

Komponente koje sadrže opasne tvari u ekonomsko-ekološkoj analizi zbrinjavaju se odlaganjem, te iz toga razloga troškovi odlaganja iznose 0,0028 eura.

Tablica 4.16 Troškovi usitnjavanja glaćala Simpex

TROŠKOVI USITNJAVANJA			
naziv i-te komponente	masa, kg	c _u , €/kg	T _u , €
Složeni materijali	0,2097	0,50	
Ukupna masa, m_u, kg	0,2097		
Ukupni troškovi usitnjavanja, T_u, €			0,1048

Složenijim sklopovima pristupilo se rastavljanjem usitnjavanjem, a ukupni troškovi su iznosili 0,1048 €.

Tablica 4.17 Rekapitulacija troškova

REKAPITULACIJA TROŠKOVA	
Troškovi rastavljanja, T_{ra}, €	1,2288
Ukupni troškovi recikliranja, T_r, €	0,6246
Ukupni troškovi odlaganja, T_d, €	0,0028
Ukupni troškovi usitnjavanja, T_u, €	0,1048
UKUPNI TROŠKOVI, €	1,961

U tablici 4.17 se mogu vidjeti svi ukupni pojedini troškovi. Najmanji troškovi su kod odlaganja koji iznose 0,0028 €, ali je i kod njega najmanja masa proizvoda. U troškove odlaganja se ubraja opasni otpad. Najveći troškovi su kod rastavljanja koji iznose 1,2288 €. Razlog tomu je velik broj operacija rastavljanja. Ukupni troškovi Simpex glaćala iznose 1,961 eura.

Tablica 4.18 Prihod od recikliranja glaćala Simpex

PRIHOD OD RECIKLIRANJA									
Vrsta reciklata	Masa reciklata, kg	Cijena reciklata, C _r , €	Prihod od prodaje reciklata, P _r , €	Ušteda energije ostvarena recikliranim, Δe, €/kg	Prihod od uštede energije, P _{Δe} , €	Smanjenje emisije, E, kg/kg	Pristojba za emisiju, P _E , €/kg	Prihod od smanjenja emisije, P _E , €	UKUPNI PRIHOD, P, €
1	2	3	4=2x3	5	6=2x5	7	8	9=2x7x8	4+6+9
Metal	0,44	0,20	0,082	0,300	0,132	4,5	0,80	1,584	1,798
Nepoznati polimer	0,53	0,009	0,004	0,020	0,0106	1,7	0,80	0,7208	0,7354
UKUPNO								UKUPNO	2,53

Ukupni troškovi, T, €	1,961
Ukupni prihodi, P, €	2,53
Dobit, P-T, €	0,569
Relativna dobit, P/T, €	1,2901

Tablicom 4.18 je prikazano da je kod rastavljanja ovog glaćala ostvaren prihod od 2,53 € što znači da su ukupni prihodi veći od ukupnih troškova. Relativna dobit je također pozitivna i iznosi 1,2901 €, dok dobit iznosi 0,569 €.

5. ANALIZA DOBIVENIH REZULTATA

U ovom poglavlju komentirati će se dobiveni rezultati. Analizu recikličnosti malih kućanskih aparata smo proveli na glaćalima Alpina, Eurotec i Simpex. Obradom podataka provedenih analiza dobiveni su podaci prikazani u tablici 5.1. Masa dotrajalih glaćala kretala se od 1025,8 grama (glačalo Eurotec) do 1224 grama (glačalo Alpina). Broj elemenata je od trideset i sedam do šezdeset i četiri. Vrijeme rastavljanja od 271 sekunde za glaćalo Eurotec do 562 sekunde za glaćalo Alpina. Izračunata recikličnost najmanja je kod glaćala Simpex, a najveća kod Eurotec glaćala.

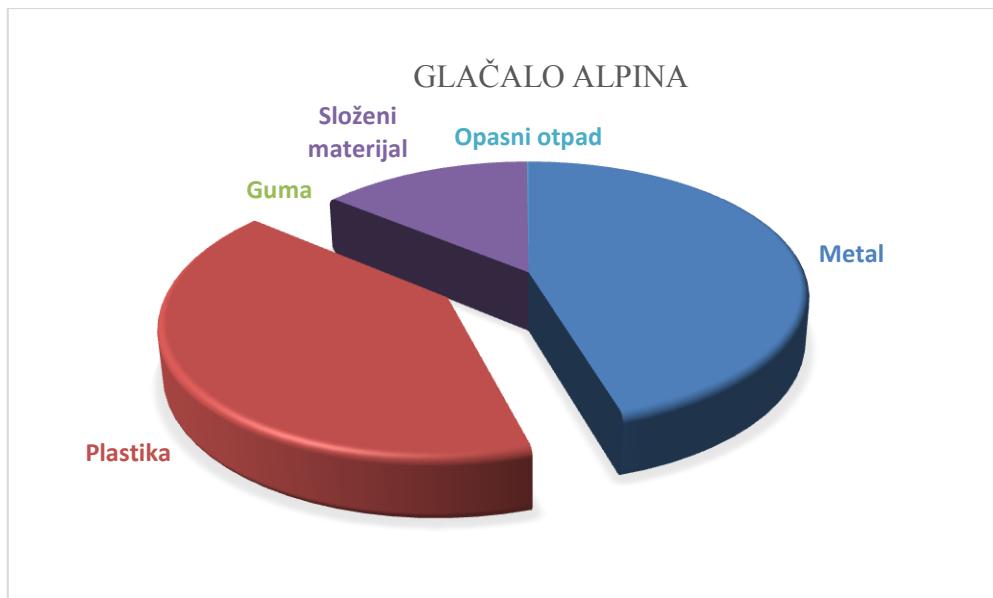
Tablica 5.1. Usporedba glaćala prema elementarnim pokazateljima ocjene recikličnosti proizvoda

Glačalo	Alpina	Eurotec	Simpex
Masa uređaja [g]	1224	1025,8	1172,1
Vrijeme rastavljanja [sek]	562	271	332
Broj operacija rastavljanja	9	11	14
Broj elemenata	61	37	64
Stupanj recikličnosti [%]	72,22	75	70

Tablica 5.2 Udio materijala u pojedinim glaćalima

Glačalo	Alpina	Eurotec	Simpex
Metal	45,23 %	46,50 %	37,20 %
Plastika	40,59 %	36,51 %	44,51 %
Guma	/	/	0,33%
Složeni materijal	14,06 %	16,96 %	17,89 %
Opasni otpad	0,09 %	0,019 %	0,059 %

Prema grafikonu zastupljenosti materijala u glaćalu Alpina slika 5.1 može se obrazložiti. Najveći udio materijala odnosi se na metal koji iznosi 45,23%. Plastika odnosno nepoznati polimer sadrži 40,59% od ukupnog udjela materijala, dok složeni materijali su znatno manjeg udjela i iznose 14,06 %. Opasni otpad iznosi 0,09% od ukupnog udjela u glaćalu Alpina.

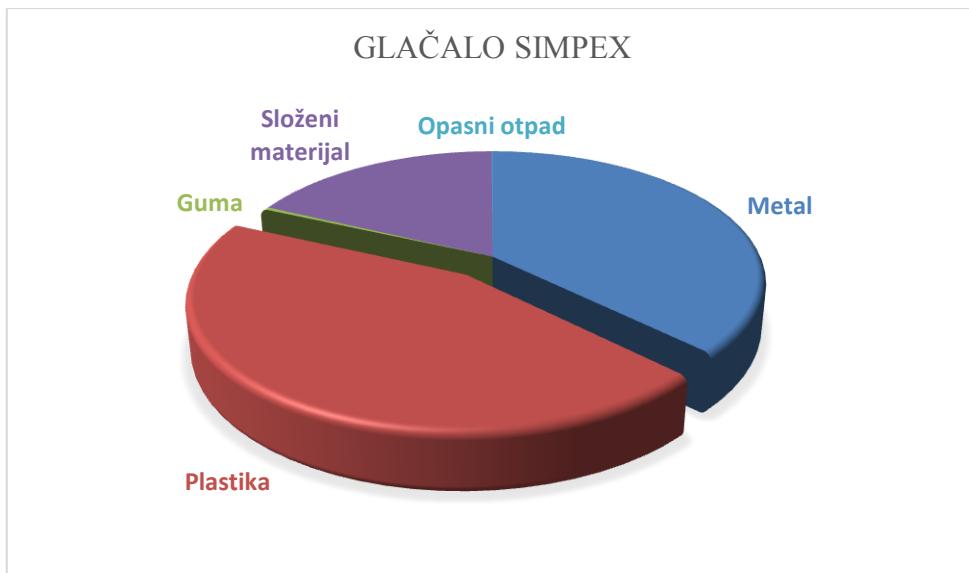
Slika 5.1: Grafikon zastupljenosti materijala u glačalu Alpina

Grafikon zastupljenosti materijala u glačalu Eurotec slika 5.2 ima sljedeće rezultate. Najveći udio također sadrži metal u iznosu od 46,50%, plastika odnosno nepoznati polimer iznosi 36,51%, složeni materijal u iznosu od 16,96%, te opasni otpad iznosi 0,019%.

Slika 5.2: Grafikon zastupljenosti materijala u glačalu Eurotec

Na posljednjem grafikonu zastupljenosti materijala slika 5.3 najveći udio sadrži plastika odnosno nepoznati polimer koji iznosi 44,51%, zatim metal u iznosu od 37,2%. Glačalo Simpex sadrži 0,33 % gume, složenog materijala 17,89% te 0,059 % opasnog otpada.

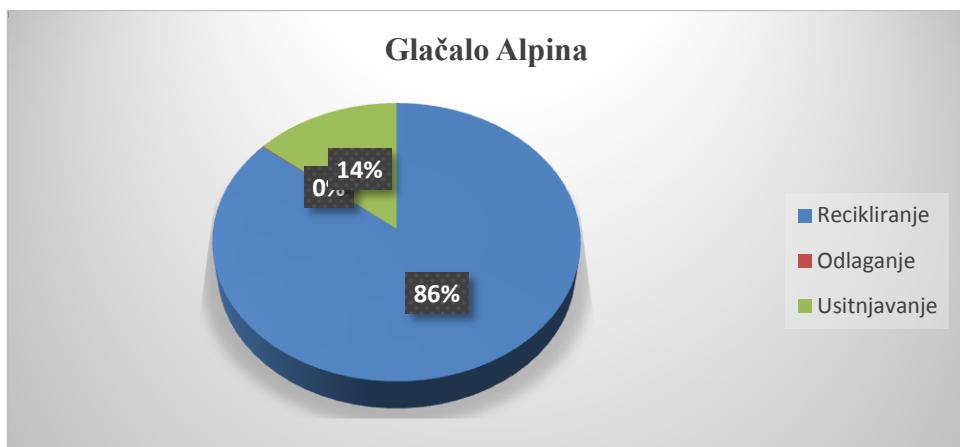

Slika 5.3: Grafikon zastupljenosti materijala u glačalu Simpex

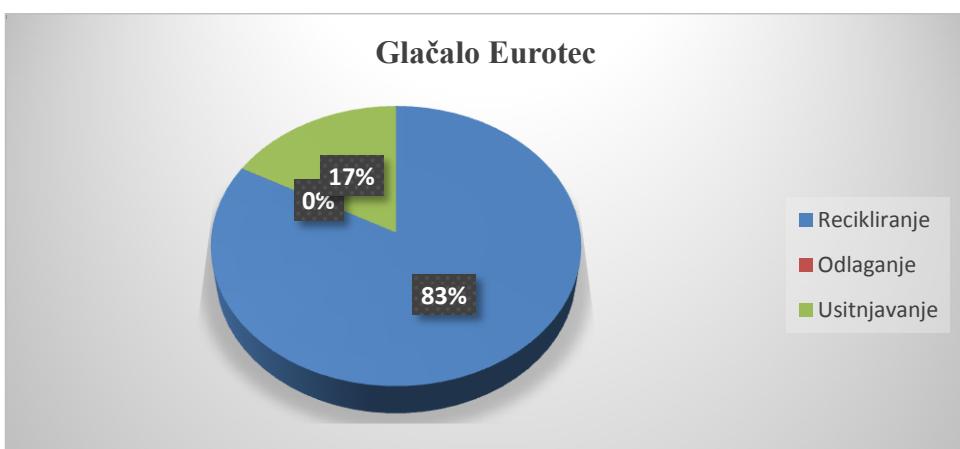
Tablica 5.3 Postotak mase glačala za pojedine troškove

Glačalo/Troškovi	Alpina		Eurotec		Simpex	
	Masa [g]	Udio [%]	Masa [g]	Udio [%]	Masa [g]	Udio [%]
Recikliranje	1050,6	85,83	851,6	83,01 %	961,7	82,04 %
Odlaganje	1,2	0,098	0,2	0,019 %	0,7	0,06 %
Usitnjavanje	172,2	14,06	174	16,96 %	209,7	17,89 %

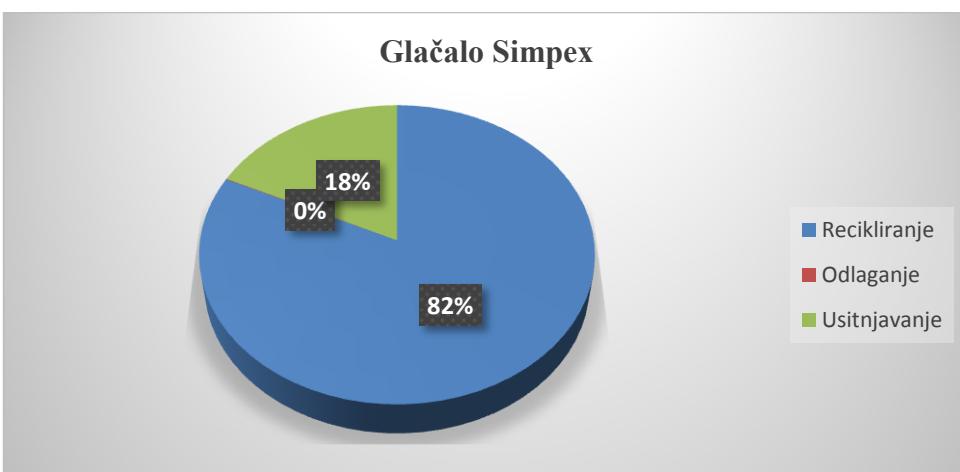
Kod sva tri glačala većina elementa zbrinut će se recikliranjem, a zanemariv dio je potrebno odložiti zbog udjela opasnih tvari u njima.

Slika 5.4: Grafikon mase glaćala Alpina za pojedine troškove

Slika 5.5: Grafikon mase glaćala Eurotec za pojedine troškove

Slika 5.6: Grafikon mase glaćala Simpex za pojedine troškove

U gore navedenim grafikonima slika 5.4, slika 5.5, slika 5.6 imamo zorniji prikaz koliki postotak mase glaćala se odnosi na recikliranje, odlaganje i usitnjavanje. Za recikliranje se

koristi metal i nepoznati polimer (glačalo Alpina), gdje je zastupljeno 1,0506 kg od ukupne mase u iznosu od 1,224 kg. Također glačalo Eurotec koristi 0,8516 kg mase za recikliranje od ukupnih 1,0258 kg dok Simpex glačalo koristi 0,9611 kg mase za recikliranje od ukupnih 1,172 kg. Usitnjavanju je zastupljenost 14% do 18%, dok odlaganje kod sva tri glačala iznosi ispod 1%.

U tablici 5.4 su prikazani troškovi, prihodi, relativna dobit i dobit za glačalo Alpina, Eurotec i Simpex

Tablica 5.4 Troškovi, prihodi, relativna dobit, dobit

	Troškovi [€]	Prihodi [€]	Relativna dobit [€]	Dobit [€]
Alpina	3,0019	3,02	1,003	0,018
Eurotec	1,6951	2,53	1,4925	0,8349
Simpex	1,961	2,53	1,2901	0,569

Glačalo Alpina ima najveće troškove. Razlog tomu je što smo ga prvog rastavljali. Operacije rastavljanja su vremenski duže nego kod preostala dva glačala. Vjerovatno bi vrijeme rastavljanja bilo dosta kraće kada bi ga ponovo rastavljali. Zaključak je da ga je najneisplativije reciklirati. Eurotec i Simpex glačalu su prihodi znatno veći od troškova. Rastavljanje je bilo jednostavnije. Operacije rastavljanja su bile kraće. Samim time su dobiti znatno veće, te je isplativo recikliranje. Najveću absolutnu dobit ima Eurotec glačalo u iznosu od 0,8349 €.

6. ZAKLJUČAK

Ovim diplomskim radom napravljena je analiza recikličnosti kućanskih aparata na trima uređajima iste svrhe, ali drugih proizvođača. Glačala su različitih godina proizvodnje. Tehnologije spajanja sastavnih dijelova glačala su dosta slične. Najkraće vrijeme rastavljanja bilo je kod glačala Eurotec i iznosilo je 271 sekundu, a najduže vrijeme rastavljanja glačalo Alpina od 562 sekunde, dok je za glačalo Simpex bilo potrebno 332 sekunde. Glačala su izrađena od istih vrsta materijala. Alpina i Simpex su noviji modeli, pa su po izvedbenosti sklopova dosta slični. Glačalo Alpina se sastoji od 61 dijela, Eurotec glačalo od 37 dijelova te Simpex glačalo od 64 dijela.

Recikličnost glačala ovisi o vrsti materijala od kojih su izrađeni sastavni dijelovi te o njihovoj rastavljivosti [7]. Najveću recikličnost ima glačalo Eurotec i iznosi 0,75 što je kategorija povoljne i prihvatljive recikličnosti. Eurotec glačalo je najjednostavnije bilo za rastaviti u odnosu na preostala dva glačala iz razloga što nema sklop za doziranje pare i najmanje je mase. Ostala glačala imaju recikličnost ispod 0,75 što pripada kategoriji potrebne rekonstrukcije proizvoda ili selektivnog rastavljanja. Recikličnost glačala Alpina je 0,722 što pokazuje iskorištenje dotrajalog proizvoda od 72.2 % dok je recikličnost glačala Simpex 0,70.

Vrijeme rastavljanja EE uređaja je važan pokazatelj koji ukazuje na isplativost recikliranja takvih proizvoda. Cilj je da smanjenjem vremena rastavljanja, smanjimo i troškove rastavljanja te ukupne troškove recikliranja. Pri rastavljanju se koristio ručni alat i pribor. Mjera za brže rastavljanje bi bilo uvođenje električnog odvijača što bi bitno ubrzalo rastavljanje. Ključno je da iz iskorištenog proizvoda izvučemo što veću dobit uz prihvatljive i razumne troškove.

Kao jedna od smjernica u cilju povećanja recikličnosti proizvoda i smanjenja opterećenja okoliša koja se rijetko koristi kod današnjih proizvođača EE uređaja bila bi „Zelena putovnica“. Zamisao zelene putovnice je da svaki EE uređaj sadrži upute korisne kod postupka za recikliranje i rastavljanje te je preporučljivo da je svaki EE uređaj posjeduje jer je konačan rezultat skraćenje vremena rastavljanja i informiranja kod obnavljanja i popravka uređaja.

LITERATURA

[1] Kljajin M., Opalić M., Pintarić A., Recikliranje električnih elektroničkih proizvoda,

Sveučilišni udžbenik, Slavonski Brod, Zagreb, Osijek, 2006

[2] www.ss-pts-zg.skole.hr 27.05.2016, 09:31

[3] Zetović M, Analiza recikličnosti na primjeru kućanskih aparata,

Završni rad, Osijek, 2013

[4] Martinčić M, Vrednovanje recikličnosti kućanskih aparata,

Diplomski rad, Osijek, 2013

[5] www.marco.hr 17.08.2016, 15:32

[6] www.kako.hr 17.08.2016, 16:04

[7] Lučenčić M, Ocjena recikličnosti električnih kućanskih aparata, Završni rad, Osijek, 2016

[8] https://bib.irb.hr/datoteka/616547.Analiza_vremena_rastavljanja.pdf 26.08.2016, 14:37

[9] www.riteh.uniri.hr 26.08.2016 14:45

[10] www.recikliraj.hr 26.08.2016 15:12

[11] Maslarević B, Ekonomsko-ekološka analiza recikličnosti pisača, Završni rad, Osijek,

2014

SAŽETAK

Ovim diplomskim radom je napravljena analiza vrednovanja recikličnosti proizvoda. Analizirana su tri dotrajala glaćala. Koristio se model ekonomsko-ekološke analize. Izračunom ekonomsko-ekološke analize se pokazalo da su troškovi rastavljanja manji u odnosu na prihode kod sva tri glaćala korištena u analizi. Prijedlog poboljšanja recikličnosti proizvoda bila bi „Zelena putovnica“.

Ključne riječi: recikliranje, recikličnost, glaćalo, ekonomsko-ekološka analiza, zelena putovnica

ABSTRACT

This thesis is an analysis of valuation recycling products. We analyzed three dilapidated irons. I used to model the economic and environmental analysis. Calculation of economic and environmental analysis to demonstrate that the costs of dismantling lower than the revenues for all three irons used in the analysis . Proposal improvements recyclability product would be " Green Passport " .

Keywords: recycling, recyclability, iron, economic and enviromental analysis, „Green passport “

ŽIVOTOPIS

Antonio Šilhan je rođen 27.06.1990. godine u Požegi. Osnovnu školu pohađao je u Jakšiću, „OŠ. Mladost Jakšić“. Godine 2004. upisuje se u srednju školu „Tehnička škola“ u Požegi, smjer tehničar za računalstvo. Godine 2009., nakon završene srednje škole upisuje stručni studij elektrotehnike smjer informatika na Elektrotehničkom fakultetu u Osijeku. Po završetku stručnog studija upisuje razlikovnu godinu smjer Komunikacije i informatika na Elektrotehničkom fakultetu u Osijeku. Akademske 2013./2014 upisuje diplomski studij elektrotehnike., smjer Komunikacije i informatika.